

ДИСКУСІЙНИЙ КЛУБ

УДК 338.24:316.4(477.62)

doi: 10.12958/1817-3772-2020-2(60)-238-246

В. Ф. Столяров,

академік АЕН України,

доктор економічних наук, професор,

ORCID 0000-0002-4399-7117,

e-mail: stolyarovvf@ukr.net,

Інститут фізичної економіки ім. С. А. Подолінського, м. Київ

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО ВІДНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО ДОНБАСУ

*(хроніка альтернативних варіантів державних рішень,
прийнятих у 2014–2019 рр.)*

Частина 1. Загальна характеристика викликів державності і напрямів їх подолання

*Я не знаю, зачем,
И кому это нужно,
Кто послал их на смерть
Недрожавшей рукой.
Только так беспощадно,
Да слов и не нужно,
Опустили их в вечный,
В Вечный покой.*

*И никто не додумался
Просто стать на колени
И сказать этим мальчикам,
Что в бездарной стране
Даже светлые подвиги –
Это только ступени
В бесконечные пропасти
К недоступной весне.*

З пісень Валерія Ободзинського
на слова Олександра Вертинського*

Вступ: актуальність теми і постановка проблеми дослідження. В публічних дебатах 19 квітня 2019 р. діючого на той час позачергово обраного п'ятого Президента України Порошенка Петра Олександровича і кандидата на цей пост, майбутнього шостого Президента України Зеленського Володимира Олександровича на Республіканському стадіоні в Києві була «відпрацьована» мізансцена їхнього становлення на коліна перед українськими виборцями. Різниця в її виконанні полягла в тому, що Порошенко став на коліна обличчям до учасників АТО, серед яких були й інваліди, а Зеленський став на коліна у протилежному напрямі – обличчям до глядачів. Серед глядачів були й ті, хто прийме участь у продовженні громадсько-збройного конфлікту на Українському Донбасі, або у масовках і маніфестаціях на підконтрольній території України проти встановлення миру під гаслами «Ні – розведенню військ» та «Ні – капітуляції».

Відомо, що у прямому значенні капітуляція – «це припинення збройного опору й здача переможцеві на певних умовах», а у переносному визначенні

капітуляція – «це відмова від боротьби, визнання безсилля перед ким-, чим-небудь» [1, с. 95].

Масовки і маніфестації під гаслом «Ні – капітуляції» відбуваються майже щотижня, незважаючи на всі обіцянки припинити взаємні обстріли і повернути полонених за формулою «всіх на всіх». Це є постійною надією українського народу та міжнародних спостерігачів ОБСЄ і країн Нормандської четвірки.

Порошенко у своїй інавгураційній промові 7 червня 2014 р., звертаючись до населення Українського Донбасу, наголошував: «Дорогие наши братья и сёстры, сограждане!» – *(чомусь на недержавній мові)* – «Многие из вас уже успели ощутить на себе «прелести» правления террористов. Они, помимо мародёрства и издевательства над мирными гражданами, привели и без того кризисную экономику региона на грань полной катастрофы. Но мы ни при каких обстоятельствах не оставим вас в беде» – *(АТО відбувалася вже два місяці і тому незрозуміло, хто є терористами: ополченці чи бійці добровольчих каральних батальйонів олігархів, які вже були непотрібні для масовок у Києві, чи, може,*

* Романс «То, что я должен сказать» написаний Олександром Миколайовичем Вертинським невдовзі після Жовтневої Революції 1917 р. в Росії, у військах якої напередодні громадянської війни 1918–1920 рр. знаходилося біля мільйона українців. Одесит Валерій Володимирович Ободзинський включив цей романс до свого репертуару пісень після введення радянських військ на територію Афганістану.

представники партії Регіонів минулої влади, в лавах якої у свій час перебував і сам Петро Олексійович, один з її засновників).

«Всенародные выборы президента поставили жирный крест на мифе о якобы нелегитимной киевской власти» – (А як бути з питанням, чому населення непідконтрольної території Українського Донбасу не брало участь у голосуванні?!).

«С чем я, как президент, приеду к вам в самое ближайшее время? С миром. С проектом децентрализации власти. С гарантией свободного использования в вашем регионе русского языка. С твердым намерением не делить украинцев на правильных и неправильных. С уважительным отношением к специфике регионов. К праву местных громад на свои нюансы в вопросах исторической памяти, пантеона героев, религиозных традиций. С проектом программы по экономической реконструкции Донбасса».

Особливо необхідно в його промові відмітити наголос, що «Україна була, є і буде унітарною державою. Марення про федералізацію не має ґрунту в Україні» [2].

Але альтернативним варіантом цього твердження на той час був обґрунтований вітчизняними вченими ще в 2011 р. розгляд України як унітарної держави з бюджетним федералізмом. Цей варіант передбачав розробку й реалізацію Національної й Регіональної програм людського розвитку в межах складових частин консолідованого, зведеного бюджету держави (державного й місцевих бюджетів) на соціально-економічний розвиток регіонів і держави в цілому. Мова не йшла про федеративний устрій унітарної держави з правовим статусом регіонів у громадському житті, а про *бюджетний федералізм*, положення якого вивчалися в економічних університетах і вдосконалювалися в дисертаційних дослідженнях наукових установ [3].

Новий методологічний підхід механізму державотворення в умовах бюджетного федералізму України, як соціальної держави згідно Конституції, був забезпечений діючими (на початок 2004 р.) Законами України: «Про місцеве самоврядування в Україні» (від 21.05.1997 р. № 280), «Про місцеві державні адміністрації» (від 09.04.1999 р. № 586), «Про державні соціальні стандарти та державні соціальні гарантії» (від 05.10.2000 р. № 2017).

Необхідно було тільки прийняти обґрунтовані зміни до Бюджетного кодексу України, які підготували у 2011 р. на замовлення Міністерства Фінансів України: Український державний університет фінансів і міжнародної торгівлі та Державна навчально-наукова установа «Академія фінансового управління» (з можливим уточненням на початок 2014 р.).

Наукові основи подальшого розвитку та вдосконалення концептуальних положень оновленого у 2010 р. Бюджетного кодексу України, які стисло ви-

кладені в Науково-практичному коментарі, визначали:

– напрями сталого розвитку людства, які виражені у девізі ЕКСПО-2005 «Мудрість природи» (Матриця природи; Мистецтво життя; Розвиток екоспільнот);

– систему національних цінностей і моральних засад різноманітних індивідуальних особливостей населення кожного регіону;

– складові людського розвитку на національному рівні і на рівні регіонів, які виступають ознаками класифікації підпрограм Національної і Регіональних програм людського розвитку;

– цільові показники соціально-економічного розвитку регіону і національного господарства в цілому: рівень життя, стандарт життя, якість життя;

– сутність та зміст структурно-відтворювального підходу до розмежування видаткових повноважень центральних, регіональних і місцевих органів влади в соціально-економічних процесах адміністративно-територіальних утворень;

– властивості регіональних фінансів як економічної категорії;

– класифікацію територіальних відтворювальних процесів;

– рекомендації до узагальнених коментарів відповідних глав і розділів Бюджетного кодексу України 2010 року щодо забезпечення планування і фінансування людського розвитку.

Указаний альтернативний варіант державного рішення стосовно стратегічного соціального планування людського розвитку в умовах підвищення фінансової самостійності регіонів 2011 р. випереджаючи розкрив положення інаугураційної промови Порошенка 2014 р. про те, що **«найцінніше – не гроші, не заводи та підприємства, а "людський капітал", який має Україна»**.

Але, на жаль, наступні події засвідчили, що в становленні громадянського суспільства «людський капітал» України має цінність в основному як електорат. Так, 29 жовтня 2017 р. відбулися перші вибори у 201-й Об'єднаній територіальній громаді (ОТГ). Газета «Вечірні Вісті» (Спецпроект № 7, листопад 2017 р.) сповістила, що партія «Батьківщина» Юлії Тимошенко здобула впевнену перемогу, отримавши понад 920 депутатських мандатів (29% від усіх депутатів, обраних від партій). Найближчий суперник «Батьківщини» – партія «Солідарність» Петра Порошенка – значно програла, взявши 657 мандатів (21%).

Напроти, партійна газета «Солідарність» (листопад 2017 р.) констатувала, що на цих виборах партія «Блок Петра Порошенка «Солідарність»» отримала переконливу перемогу, доставши під гаслами підтримки децентралізації найбільшу електоральну підтримку по всій Україні (в розрізі Голів ОТГ, міських рад, сільських і селищних рад).

Вибачте, але як зрозуміти, яка з цих партій вводиться в оману український народ? Хто краще забезпечить соціальну злагоду? А де реальні справи або обґрунтовані наміри щодо програм створення національних точок економічного зростання в громадах?!

Тепер вже партія «Слуга Народу» вважає децентралізацію завершеною завдяки спільним зусиллям Президента України Зеленського, Уряду і депутатів фракції «Слуга Народу» у Верховній Раді України та яку до цього не змогли провести інші партії три десятиліття років.

Загальнополітичне видання «Слуга Народу» (№4/4, червень-липень 2020 р.) наголошує: «Реформу децентралізації ще потрібно відобразити в Конституції. Ми сподіваємося зробити це до кінця 2020 року». Але місцеві вибори в жовтні цього року вже відбудуться у нових адміністративних одиницях.

Найважче бажання створення вертикалі влади, яка буде діяти за формулою: «гроші – влада – приріст грошей». Для цього потрібна тільки підтримка електорату, начебто з поверненням йому давніх традицій самоврядування.

А де обґрунтування перерозподілу компетенцій і повноважень, структури і функцій районних і обласних рад і державних адміністрацій, обіцяні ще у 2014 р. соціальні і екологічні стандарти і нормативи, фінансові нормативи бюджетної забезпеченості повноважень громад, порядок досягнення збалансованості місцевих бюджетів?

Зрозуміло, що все це «буде потім», а значить НІКОЛИ! Популістам і невігластам (рос. невежам) необхідно населення після знищення історичних місцевих традицій та геральдики районів тільки як електорат. Кінцевим результатом створення ОТГ стане феодално-олігархічна система влади.

За своєю суттю і змістом децентралізація влади – це і є впровадження бюджетної федералізації з одночасним підвищенням фінансової самодостатності місцевих рад і регіонів. Якби Порошенко з його генетично обумовленим могутнім талантом ділоvara міжнародного масштабу взяв на озброєння вітчизняні положення бюджетного федералізму, а не викривлену англосаксонську модель вільного ринку (за порадами позаітатного радника Олександра Пасхавера, який, будучи радником ще Ющенка, багато років надійно й ефективно освоював гранти Світового Банку для України як громадянин США), то в Україні за роки його президентства був би створений середній клас (до 30%) і практично подолана бідність населення.

Подолання бідності було першою з семи адаптованих Україною Цілей Розвитку Тисячоліття (ЦРТ) на період до 2015 року, визначених світовою спільнотою у 2000 р. При таких соціальних результатах взагалі б не відбулися місцеві референдуми окремих

районів Луганської і Донецької областей на початку 2014 р. з мріями отримання зарплат і пенсій, як в анексованому Російською Федерацією українському півострові Крим (на противагу обіцяним в м. Києві європейського рівня зарплат і пенсій). Навпаки, життєвий рівень населення Українського Донбасу, як і всієї України, значно погіршився.

Прийняття Цілей Сталого Розвитку (ЦСР) на наступні 15 років відбулось на Саміті ООН з Порядку денного в галузі розвитку на період після 2015 року, який відбувся у Нью Йорку в рамках 70-ї сесії Генеральної Асамблеї ООН 25 вересня 2015 р.

Президент України Петро Порошенко, виступаючи на цьому Саміті ООН, зазначав, що **«заради досягнення Цілей Сталого Розвитку на національному рівні Україна здійснюватиме нові програми і проєкти, які на практиці забезпечать макроекономічну стабільність, екологічний баланс та соціальну згуртованість. ЦСР служитимуть в якості загальної основи для подальших перетворень в Україні»** [4].

Але, нажаль, цей намір Президента не був реалізований ані Урядом України, ані Блоком Петра Порошенка «Солідарність» у Парламенті. У виборах до Верховної Ради України IX скликання передвиборчі програми Петра Порошенка «Українська влада: вчора та сьогодні», «Європейська солідарність» та «Українська стратегія В. Гройсмана» не містили жодного положення щодо цих намірів, не кажучи вже про відповідні розрахунки.

В Державній цільовій програмі відновлення та розбудови миру в східних регіонах України відмічено, що під час її реалізації братимуться до уваги положення Національної доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна 2030» (Постанова Уряду від 13.12.20017 р. № 1071). Явне розходження намірів, обіцянок і справ. Положення цієї Національної доповіді повинні були стати основою Програми, а не «братися до уваги» при реалізації [5].

Прийняття світовою спільнотою наступних після 2015 р. 17 ЦСР на період до 2030 року засвідчило подальшу координацію процесів глобалізації, які призводять до поглиблення стратифікації населення: економічної (за доходами), соціальної (за класами – вищими й нижчими), політичної (за причетністю до влади). І знову, на першому місці – ціль «подолання бідності» (див. таблицю, яка складена за матеріалами [6; 7]).

В преамбулі «Цілі 1 "Подолання бідності"» Національної доповіді «Цілі Сталого Розвитку: Україна 2030» наголошено: **«Бідність визначається як неможливість через брак коштів підтримувати спосіб життя, притаманний конкретному суспільству в конкретний період часу. До бідних верств суспільства належать ті, хто не з власної волі позбавлені необхідного: нормального житла, їжі, одягу, можливості здобувати освіту та лікува-**

Таблиця

Характеристика Цілі «Подолання бідності» в системі ЦРТ до 2015 р. і в системі ЦСР до 2030 р.

Цілі Розвитку Тисячоліття 2001–2015					Цілі Сталого Розвитку 2016–2030			Індикатори Індексу регіонального людського розвитку (ІРЛР)
Завдання ЦРТ	Індикатор ЦРТ	Завдання ЦСР	Індикатор ЦСР	Деагрегування	Цільові значення			
Завдання 1.А. Ліквідувати до 2015 р. бідність за критерієм 5 дол. США на добу за ПКС	1.1. Частка населення, чие добове споживання є нижчим 5 дол. США на добу за ПКС, %	1.1. Скоротити в 4 рази рівень бідності, зокрема шляхом ліквідації її крайніх форм	1.1.1. Частка населення, чий середньодушовий еквівалентні сукупні витрати є нижче від фактичного (розрахункового) прожиткового мінімуму, % 1.1.2. Частка осіб, добове споживання яких є нижче 5,05 дол. США за ПКС, %	<ul style="list-style-type: none"> • За віком (до 18 років, 18-34 роки, 35-59 років, понад 60 років) • За статтю • За наявністю дітей у домогосподарстві 	2015 – 58,3 2020 – 30,0 2025 – 20,0 2030 – 15,0			
Завдання 1.В. Скоротити питому вагу бідного населення (за національним критерієм бідності) до 25% за рахунок зменшення чисельності бідних серед дітей та працюючих	1.2. Частка бідного населення за національним критерієм, % 1.3. Частка бідних серед дітей, % 1.4. Частка бідних серед працюючих осіб, %	1.2. Збільшити охоплення бідного населення адресними програмами соціальної підтримки	1.2.1. Частка бідних, які охоплені державною соціальною підтримкою, у загальній чисельності бідного населення, %	<ul style="list-style-type: none"> • За віком (до 18 років, 18-34 роки, 35-59 років, понад 60 років) • За статтю • За наявністю дітей у домогосподарстві 	2014 – 56,3 2020 – 65,0 2025 – 75,0 2030 – 85,0			
Завдання 1.С. Зменшити в десять разів до 2015 р. питому вагу населення, чие споживання є нижчим прожиткового мінімуму, %	1.5. Частка населення, чие споживання є нижчим прожиткового мінімуму, %	1.3. Підвищити життєстійкість соціально вразливих верств	1.3.1. Співвідношення рівнів бідності домогосподарств з дітьми та домогосподарств без дітей, рази 1.3.2. Частка витрат на харчування в сукупних витратах домогосподарств, %	<ul style="list-style-type: none"> • За типом місцевості проживання (м/с) • За статтю голови домогосподарства • За типом місцевості проживання (міська / сільська) 	2015 – 1,77 2020 – 1,60 2025 – 1,40 2030 – 1,27			

Блок 4. Добробут

4.1. Рівень бідності за відносним критерієм (питома вага населення, еквівалентні сукупні витрати якого не перевищують 75% медіанного рівня), %.

4.2. Питома вага домогосподарств які робили заощадження, або купували нерухомість, %.

4.3. Кількість мінімальних продуктових коштів, які можна придбати за середньодушовий дохід.

4.4. Валовий регіональний продукт (на 1 особу).

4.5. Питома вага домогосподарств, які мають всі товари

тривалого користування базового набору (телевізор, холодильник, пральна машина), %

тися. Крім того, бідність – це ще страх перед майбутнім, обумовлений непевністю людини у своїх можливостях. Подолання бідності є ключовим завданням суспільного розвитку» [7].

В своєму виступі при інавгурації 20 травня 2019 р. Зеленський запевнив: «Без вагань готовий втратити свою посаду, щоб тільки настав мир. Не втрачаючи наших територій. Не ми почали цю війну, але нам цю війну закінчувати». Черговий шостий президент України Зеленський підкреслив: «Донбас – це наша українська земля, де ми втратили найголовніше: це – люди. І сьогодні ми повинні повертати їх назад. Вот что мы потеряли. За эти годы власть не сделала ничего, чтобы они чувствовали себя украинцами. Знали, они – не чужие, они наши, они украинцы» (*виступ на змішаній російсько-українській мові*) [8].

Але, на жаль, в державних рішеннях 2014–2017 рр. щодо Українського Донбасу проглядається недостатня, в деяких випадках повна відсутність комплексного соціально-економічного аналізу дійсності і наукової обґрунтованості соціально-економічної, регіонально-екологічної та інноваційно-інвестиційної політики, а також механізмів їх реалізації у Стратегіях, Програмах, Проектах і Планах.

Державні рішення повинні були б базуватися на відповідальних, чесних і об'єктивних оцінках життєдіяльності населення «до» і «після» «Революції Гідності» (листопад 2013 – лютий 2014 рр.), яка була визнана загальнонаціональною владою (населення ж, регіональні і місцеві органи влади окремих районів Луганської і Донецької областей вважають її державним переворотом).

Новою президентською раттю окремі, непідконтрольні загальнонаціональній владі території Луганської і Донецької областей з українським населенням бачаться в соціально-економічній єдності з населенням усіх регіонів України, як суверенної, незалежної, правової, соціальної та унітарної держави в межах міжнародно визнаних державних кордонів 2013 року з Російською Федерацією.

Державне регулювання соціального та економічного відновлення Луганської й Донецької областей в органічній єдності з усіма регіонами України передбачає впровадження принципово нових методологічних підходів досягнення соціальної цілісності на засадах системи національних цінностей з врахуванням різноманітних особливостей населення кожної місцевості та його моральних засад: духовності й освіченості, історичної спадщини та етнічних цінностей, звичаїв і традицій, культури і світогляду, мирного менталітету та територіальної єдності.

В національній доповіді НАН України у 2015 р. «Політика інтеграції українського суспільства в контексті викликів та загроз подій на Донбасі» визначено: «Донбас – це специфічна соціокультурна

спільність, що виникла як синтез сукупності процесів (економічних, політичних і культурних), ні один з яких не може трактуватись як абсолютна детермінанта. В її основі лежить синтез двох головних (російської і української) і цілого ряду інших культур, який має не призводити до кризи будь-якої з її складових, а навпаки, як найбільше відкривати її внутрішній потенціал» [9].

Активно налаштована україномовна меншість, з одного боку, та патріотична, але пасивна російськомовна більшість, з іншого боку, повинні переосмислити передумови виникнення та результати громадсько-військового конфлікту на Українському Донбасі у 2014–2019 рр. і усвідомити те, що у соціальної держави якість соціально-економічних зв'язків передбачає органічну єдність в різноманітності складових національної системи цінностей. Ідеологія прискорено-примусової українізації російськомовної більшості шляхом організації загальнонаціональними органами влади каральних експедицій добровольчих батальйонів олігархів, створених на основі русофобії у 2014 р., не привела до миру на протязі 2014–2019 рр.

Склалося враження, що завдяки узгодженості інтересів і зусиль окремих представників центральних органів влади, силових структур і олігархату США, Російської Федерації і України, а також керівництва деяких країн-членів ЄС, Український Донбас під гаслами «свободи і демократії» перетворений в полігон Міжнародного геополітичного бізнесу. Життєдіяльність населення Луганської і Донецької областей та й України в цілому перетворено в керований хаос, в якому правлять обман і брехня, популізм і невігластво, хабарництво і грабіж.

Людське життя знецінено, діти, молодь та людські внутрішні органи стали об'єктами купівлі-продажу. Такі соціальні хвороби як наркоманія, проституція, бомжування, толерантність, суїцид проявляються в безглуздості, сваволі, мародерстві, ігноруванні честі і гідності людей. Диктаторські та феодално-олігархічні форми правління завжди закінчуються смутами і громадянською війною.

Україна, як держава, поступово перетворюється на сферу бізнес-діяльності національних і міжнародних бандитів і олігархів. Діюча система і механізми державотворення не базуються на соціальних передбаченнях, настановах і порадах, рекомендаціях і пропозиціях професіональних фахівців вітчизняної науки гуманітарної, економічної і екологічної спрямованості, а охоплені корупцією і рейдерством під наглядом зовнішніх кукловодів.

Вітчизняні фахівці, як правило, ігноруються. Перевага надається англо-саксонським консультантам та експертам, а також обраними кукловодами «агентами впливу», які плідно освоюють закордонні гранти або фінансові та матеріальні ресурси так званої «технічної допомоги» в розвитку «свободи і демократії».

Вітчизняні науково-дослідні інститути економіки, фінансів, розміщення та розвитку продуктивних сил, міжнародної економіки і міжнародних фінансів, національної безпеки і взаємодій з Російською Федерацією знищені, незважаючи на великий досвід та належний професійний рівень роботи в плановій економіці та в перехідний період народного господарства до ринкових умов господарювання.

Визначивши в своїй промові при інавгурації характеристики **українців як переселенців, заробітчани та борців з бідністю, які змушені втрачати власну гідність**, Зеленський з оптимізмом запевнив: «Ми все це подолаємо! Бо кожен з нас – українець. Ми всі – українці... Не існує більших чи менших, правильних чи неправильних. І ми маємо бути єдині. Адже тільки тоді – ми сильні.»

Саме наведені в інавгураційних промовах твердження про українців як Порошенка, так і Зеленського надали підстави для формулювання предмету і об'єкту, мети і завдань гносеологічного дослідження, сутності та змісту проблеми, теоретичної і робочої гіпотез її вирішення.

Український народ як частина слов'янської цивілізації, виконуючи планетарну місію по використанню законів природи в управлінні суспільством і розвиваючи моральні традиції французького гуманізму епохи Відродження і Просвіти, спроможний реалізувати власнообґрунтований євроінтеграційний проєкт з використанням людиноцентристського підходу до стратегічного соціально-економічного планування людського розвитку в Українському Донбасі одночасно з усіма регіонами нашої та сусідніх держав.

Використовуючи ідеї і положення Бюджетного федералізму унітарної держави та Соціально адекватного менеджменту, Концепції людського розвитку та Цілей Сталого Розвитку на період до 2030 року, центральні органи виконавчої влади, парламент і президент призвані забезпечити соціально-економічне відновлення Луганської і Донецької областей. Необхідно забезпечити органічну єдність українського та російськомовного населення підконтрольної та непідконтрольної частини Українського Донбасу між собою та регіонами України і сусідніх держав.

Соціологічна енциклопедія, розглядаючи гармонію соціальну, наголошує, що **«гармонійними вважають зв'язки, яким притаманні: узгоджена єдність елементів, що дає змогу кожному з них якнайповніше виявити свою індивідуальність; симетрія, або домірна рівновага; наявність функціонального ритму; здатність до стійкого розвитку. Соціальну систему вважають гармонійною, коли кожен з її елементів як свою передумову передбачає наявність інших, а їх взаємодія породжує соціальну синергію. Якісні зміни такої**

системи характеризуються наступністю та переважанням еволюційних форм переходу над революційним» [10].

Базуючись на теорії соціальних систем, вчені і фахівці Інституту економіки промисловості НАН України (м. Донецьк – м. Київ) підкреслюють: **«Відновлений та розбудований мир на сході України – це відсутність протистояння, конфліктів, протестів завдяки створенню умов їх попередження та виникнення. Умовами його створення є: високий рівень та якість життя більшості населення країни; низька частка бідного населення; низький рівень безробіття; високий рівень інформаційної та кримінальної безпеки; подолання соціальної нерівності; довіра населення до влади; низький рівень корупції; наявність патріотичної національної еліти тощо»** [11].

Досягнення миру на сході України та подолання бідності населення не тільки Луганської та Донецької областей, а й на території всієї держави об'єктивно вимагають дій майбутнього Президента України під гаслом «Слово і Справа!».

Висновок. Головним викликом державності України як суверенної, незалежної, правової, соціальної і унітарної держави стало відновлення та розбудова Миру в східних регіонах. Впровадження англо-саксонської моделі ринкової економіки призвело до порушень Конституції України, тому внутрішнім підґрунтям «Революції гідності» стала об'єктивна необхідність переходу до стратегічного соціального планування людського розвитку регіонів та держави в цілому.

Передумовою виникнення громадсько-військового конфлікту в Луганській і Донецькій областях стала соціальна стратифікація населення, його бідність та втрата духовних засад. Життєдіяльність українського Донбасу була доведена до матеріального та морального зубожіння населення, перетворення його території в довготривалий полігон Міжнародного геополітичного бізнесу.

Основні напрями подолання сучасних викликів були визначені в інавгураційних промовах позачергово обраного п'ятого Президента України П.О. Порошенка та обраного за чергою шостого Президента України В.О. Зеленського. Стратегічні і середньострокові цілі напрямів подолання викликів державності доцільно визначати в соціально-економічній політиці, програмах діяльності Уряду і законах ВРУ України.

Державне регулювання соціально-економічного відновлення Українського Донбасу бачиться в розробці національної і регіональних програм людського розвитку держави та усіх регіонів України, а Луганської і Донецької областей полягає в територіальній єдності частин, які підконтрольні та непідконтрольні центральному уряду в межах визнаних

державних кордонів з Російською Федерацією 2013 року.

Підвищення соціальності людського розвитку буде сприяти підвищенню державності регіонів та України в цілому.

Література

1. **Словник** української мови: в 11 томах. Київ : Наук. думка, 1973. Том 4. 840 с. 2. **Промова** Президента України П. Порошенка під час церемонії інавгурації. URL: <http://web.archive.org/web/20140701084417/http://www.president.gov.ua/news/30488.html>. 3. **Наукові** основи подальшого розвитку та вдосконалення концептуальних положень оновленого Бюджетного кодексу України // *Науково-практичний коментар до Бюджетного Кодексу України* / Кол. авторів; заг. редакція Ф.О. Ярошенка, відп. виконавець проекту, наук. ред. – В.Ф. Столяров]. 2-е вид., доп. та перероб. Київ: ДНУ АФУ; УДУФМТ, 2011. 560 с. (С. 12-27). 4. **Виступ** П. Порошенка на 70-й сесії Генеральної Асамблеї ООН. URL: https://www.youtube.com/watch?time_continue=5&v=nN5o9pGuK54&feature=emb_logo. 5. **Про затвердження** Державної цільової програми відновлення та розбудови миру в східних регіонах України: Постанова Кабінету Міністрів України від 13 грудня 2017 р. № 1071. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1071-2017-п#Text>. 6. **Цілі** розвитку тисячоліття "Україна – 2010": національна доповідь. Київ: Міністерство економіки України, 2010. 108 с. 7. **Цілі** сталого розвитку «Україна – 2030: національна доповідь. Київ: Міністерство економіки України, 2017. 174 с. 8. **Інавгураційна** промова Президента України Володимира Зеленського 20 травня 2019 року. URL: <https://www.president.gov.ua/news/inavguracijna-promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelensk-55489>. 9. **Політика** інтеграції українського суспільства в контексті викликів та загроз подій на Донбасі (національна доповідь)» / Лібанова Е.М., Горбулін В.П., Пирожков С.І. та ін., за ред. Е.М. Лібанової. Київ: НАН України, 2015. 363 с. 10. **Соціологічна** енциклопедія / укладач В. Г. Городяненко. Київ: Академвидав, 2008. 456 с. (Серія "Енциклопедія ерудита"). 11. **Проект** Концепції державної цільової Програми з відновлення та розбудови миру у східних регіонах України / О.І. Амоша, О.Ф. Новікова, В.П. Антонюк, В.І. Ляшенко, Ю.С. Залознова, Л.М. Логачова, О.В. Панькова, О.Ю. Касперович, О.В. Іщенко. *Економічний вісник Донбасу*. 2016. № 1 (43). С.4-15.

References

1. Dictionary of the Ukrainian language : [in 11 volumes]. Kyiv: Nauk. dumka, 1973. Vol. 4. 840 p. [in Ukrainian].

2. Promova Prezydenta Ukrainy P. Poroshenka pid chas tseremonii inavhuratsii [Speech by President of Ukraine Petro Poroshenko during the inauguration ceremony]. *web.archive.org*. Retrieved from <http://web.archive.org/web/20140701084417/http://www.president.gov.ua/news/30488.html> [in Ukrainian].

3. Naukovi osnovy podalshoho rozvytku ta vdoskonalennia kontseptualnykh polozhen onovlenoho Biudzhethnoho kodeksu Ukrainy [Scientific bases of further development and improvement of conceptual provisions of the updated Budget Code of Ukraine]. *Naukovo-praktychnyi komentar do Biudzhethnoho Kodeksu Ukrainy – Scientific and Practical Commentary to the Budget Code of Ukraine*. (2011). (2nd ed., rev.). (pp. 12-27). Kyiv, State Educational and Scientific Institution "Academy of Financial Management", Ukrainian State University of Finance and International Trade [in Ukrainian].

4. Poroshenko's speech at the 70th session of the UN General Assembly. Retrieved from https://www.youtube.com/watch?time_continue=5&v=nN5o9pGuK54&feature=emb_logo.

5. Pro zatverdzhennia Derzhavnoi tsilivoi prohramy vidnovlennia ta rozbudovy myru v skhidnykh rehionakh Ukrainy: Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13 hrudnia 2017 r. № 1071 [On approval of the State target program for the restoration and development of peace in the eastern regions of Ukraine: Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine of December 13, 2017 № 1071]. *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1071-2017-п#Text> [in Ukrainian].

6. Tsili rozvytku tysiacholittia «Ukraina – 2010». Natsionalna dopovid [Millennium Development Goals Ukraine 2010. National report]. (2010). Kyiv, Ministry of Economy of Ukraine [in Ukrainian].

7. Tsili rozvytku tysiacholittia «Ukraina – 2030». Natsionalna dopovid [Millennium Development Goals Ukraine 2030. National report]. (2017). Kyiv, Ministry of Economy of Ukraine [in Ukrainian].

8. Inavhuratsiina promova Prezydenta Ukrainy Volodymyra Zelenskoho 20 travnia 2019 roku [Inaugural speech of the President of Ukraine Volodymyr Zelensky on May 20, 2019]. *president.gov.ua*. Retrieved from <https://www.president.gov.ua/news/inavguracijna-promova-prezidenta-ukrayini-volodimira-zelensk-55489> [in Ukrainian].

9. Libanova E.M., Horbulin V.P., Pyrozhkov S.I. et al. (2015). Polityka intehratsii ukrainskoho suspilstva v konteksti vyklykiv ta zahroz podii na Donbasi: natsionalna dopovid [The policy of integration of Ukrainian society in the context of challenges and threats of events in the Donbass]. Kyiv, NAS of Ukraine [in Ukrainian].

10. Horodianenko V. H. (comp.) (2008). Sotsiologichna entsyklopediia (Seriiia "Entsyklopediia erudyta") [Sociological Encyclopedia (Erudite Encyclopedia Series)]. Kyiv, Academic Press [in Ukrainian].

11. Amosha O.I., Novikova O.F., Antoniuk V.P., Liashenko V.I., Zaloznova Yu.S., Lohachova L.M., Pankova O.V., Kasperovych O.Yu., Ishchenko O.V. (2016). Proekt Kontseptsii derzhavnoi tsilivoi Prohramy z vidnovlennia ta rozbudovy myru u skhidnykh rehionakh Ukrainy [Project of the Concept of the state target Program on restoration and development of the world in the eastern regions of Ukraine]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu – Economic Herald of the Donbas*, 1 (43), pp. 4-15 [in Ukrainian].

Столяров В. Ф. Державне регулювання соціально-економічного відновлення Українського Донбасу (хроніка альтернативних варіантів державних рішень, прийнятих у 2014–2019 рр.). Частина 1. Загальна характеристика викликів державності і напрямів їх подолання

У статті розкриті концептуальні положення підвищення державності, які містяться в інавгураційних виступах п'ятого та шостого президентів України. Наведені наукові основи подальшого розвитку та вдосконалення Бюджетного кодексу України в умовах впровадження бюджетної федералізації.

Державне регулювання соціально-економічного відновлення життєдіяльності Українського Донбасу обґрунтовується в територіальній єдності Луганської і Донецької областей з усіма регіонами України, що забезпечить відтворення міжрегіональних культурно-освітнянських і виробничо-технологічних зв'язків.

Основними викликами збереженню сучасної державності України визнано припинення громадянського військового конфлікту шляхом встановлення та розбудови Миру в Українському Донбасі, подолання бідності населення, перехід до стратегічного соціального планування людського розвитку.

Уточнення діючої англо-саксонської моделі ринкової економіки бачиться в розробці і реалізації Національної і Регіональних програм людського розвитку з використанням людиноцентристського підходу та вихідних положень теорії соціальних систем.

Забезпечення єдності слів і справ в інавгураційних виступах п'ятого і шостого Президентів України повинно досягатися в парламентсько-президентській республіці розробкою та реалізацією Планів дій Уряду на підставі прийняття відповідних постанов і законів Верховною Радою України.

Наведені завдання та індикатори «Подолання бідності» в системі Цілей Розвитку Тисячоліття, які діяли до 2015 р. та в системі Цілей Сталого Розвитку на період до 2030 року, які адаптовані до України.

Визначено духовні складові системи національних цінностей та вихідні положення соціальних систем, які призвані досягти порозуміння конфлікуючих на Українському Донбасі сторін та їх покаяння для відновлення та розбудови Миру.

Ключові слова: державне регулювання, державні рішення, соціально-економічне відновлення, бюджетний федералізм, подолання викликів державності, людиноцентристський підхід, парламентсько-президентська республіка, людський розвиток, життєдіяльність Українського Донбасу, феодално-олігархічні форми правління, соціальні хвороби, подолання бідності.

Stoliarov V. State regulation of the socio-economic recovery of the Ukrainian Donbass (a chronicle of alternative options for government decisions taken in 2014–2019). Part 1. General characteristics of the challenges of statehood and directions for overcoming them

The article reveals the conceptual provisions of increasing statehood, contained in the inaugural speeches of

the fifth and sixth presidents of Ukraine. The scientific basis for the further development and improvement of the Budget Code of Ukraine in the context of the introduction of budgetary federalization.

State regulation of the socio-economic restoration of life in the Ukrainian Donbass is based on the territorial unity of the Luhansk and Donetsk regions with all regions of Ukraine, which will ensure the reproduction of interregional cultural, educational and industrial and technological ties.

The main challenges to the preservation of the modern statehood of Ukraine are recognized to be the end of the public military conflict through the establishment and development of Peace in the Ukrainian Donbass, overcoming the poverty of the population, and the transition to strategic social planning of human development.

Clarification of the current Anglo-Saxon model of a market economy is seen in the development and implementation of National and Regional Human Development Programs using a person-centered approach and the initial provisions of the theory of social systems.

Ensuring the unity of words and deeds in the inaugural speeches of the fifth and sixth presidents of Ukraine should be achieved in the parliamentary-presidential republic by the development and implementation of Government Action Plans on the basis of the adoption of relevant decrees and laws by the Verkhovna Rada of Ukraine.

The tasks and indicators of "Overcoming poverty" in the system of the Millennium Development Goals, which were valid until 2015 and in the system of Sustainable Development Goals for the period up to 2030, which are adapted for Ukraine, are given.

The spiritual components of the system of national values and the initial provisions of social systems are determined, designed to achieve an understanding of the conflicting parties in the Ukrainian Donbass and their repentance for the restoration and development of the Peace.

Keywords: state regulation, state decisions, socio-economic recovery, budget federalism, overcoming the challenges of statehood, human-centered approach, parliamentary-presidential republic, development of society, life of the Ukrainian Donbass, feudal-oligarchic forms of government, social diseases, overcoming poverty.

Столяров В. Ф. Государственное регулирование социально-экономического восстановления Украинского Донбасса (хроника альтернативных вариантов государственных решений, принятых в 2014–2019 гг.). Часть 1. Общая характеристика вызовов государственности и направлений их преодоления

В статье раскрыты концептуальные положения повышения государственности, содержащиеся в инавгурационных выступлениях пятого и шестого президентов Украины. Приведены научные основы дальнейшего развития и совершенствования Бюджетного кодекса Украины в условиях внедрения бюджетной федерализации.

Государственное регулирование социально-экономического восстановления жизнедеятельности

Украинского Донбасса обосновывается в территориальном единстве Луганской и Донецкой областей со всеми регионами Украины, что обеспечит воспроизведение межрегиональных культурно-образовательных и производственно-технологических связей.

Основными вызовами сохранению современной государственности Украины признано прекращение общественного военного конфликта путем установления и развития Мира в Украинском Донбассе, преодоление бедности населения, переход к стратегическому социальному планированию человеческого развития.

Уточнение действующей англо-саксонской модели рыночной экономики видится в разработке и реализации Национальной и региональных программ человеческого развития с использованием человекоцентристского подхода и исходных положений теории социальных систем.

Обеспечение единства слов и дел в инаугурационных выступлениях пятого и шестого президентов Украины должно достигаться в парламентско-президентской республике разработкой и реализацией Пла-

нов действий Правительства на основании принятия соответствующих постановлений и законов Верховной Радой Украины.

Приведены задачи и индикаторы «Преодоления бедности» в системе Целей Развития Тысячелетия, которые действовали до 2015 г. и в системе Целей Устойчивого Развития на период до 2030 года, которые адаптированы под Украину.

Определены духовные составляющие системы национальных ценностей и исходные положения социальных систем, призванных достичь понимания конфликтующих на Украинском Донбассе сторон и их покаяние для восстановления и развития Мира.

Ключевые слова: государственное регулирование, государственные решения, социально-экономическое восстановление, бюджетный федерализм, преодоление вызовов государственности, человекоцентристский подход, парламентско-президентская республика, развитие общества, жизнедеятельность Украинского Донбасса, феодально-олигархические формы правления, социальные болезни, преодоление бедности.

Стаття надійшла до редакції 02.06.2020

Прийнято до друку 11.06.2020